

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET VAJAGIĆ PROTIV HRVATSKE
(Zahtjev br. 30431/03)

PRESUDA

STRASBOURG
20. srpnja 2006.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44.
stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu **Vajagić protiv Hrvatske,**

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. C.L. ROZAKIS, *President*,

g. L. LOUCAIDES,

gđa F. TULKENS,

gđa N. VAJIĆ,

gđa E. STEINER,

g. K. HAJIYEV,

g. D. SPIELMANN, *suci*,

i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 29. lipnja 2006. godine

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 30431/03) protiv Republike Hrvatske kojeg su 4. rujna 2003. godine hrvatski državljani, g. Mirko Vajagić i gđa Ružica Vajagić („podnositelji zahtjeva“) podnijeli Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“) .
2. Podnositelje zahtjeva je zastupao g. V. Domitrović, odvjetnik iz Virovitice. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.
3. Dana 8. prosinca 2004. godine Sud je odlučio Vladu obavijestiti o prigovorima koji se odnose na duljinu postupka, imovinu i nepostojanje pravnog sredstva u tom pogledu. Primjenjujući članak 29. stavak 3. Konvencije odlučio je istovremeno odlučiti o osnovanosti i dopuštenosti zahtjeva.

ČINJENICE

OKOLNOSTI PREDMETA

4. Podnositelji zahtjeva su rođeni 1937. i 1942. godine i žive u Virovitici.
5. Godine 1976. lokalne su vlasti izvršile izvlaštenje imovine podnositelja zahtjeva radi izgradnje ceste. Imovina se sastojala od 622 kvadratna metra zemlje sa kućom, šupom, garažom, zahodom, bunarom i ogradom.
6. Postupak za naknadu za tu imovinu bio je u tijeku pred nadležnim sudskim tijelom od 1977 godine. Zbog izmjena zakona predmet je 1994. godine prebačen upravnim vlastima.
7. Dana 1. prosinca 1995. godine Ured za imovinsko-pravne poslove („Virovitički ured“) postupajući kao prvostupanjsko tijelo dodijelio je podnositeljima zahtjeva naknadu za njihovu imovinu u iznosu od 158.049 hrvatskih kuna (HRK), uključujući kamate plative od dana donošenja odluke. Po žalbi, dana 10. prosinca 1996. godine, Ministarstvo pravosuđa („Ministarstvo“) ukinulo je tu odluku i vratilo predmet na ponovljeni postupak.
8. Dana 5. svibnja 1997. godine Virovitički ured donio je novu odluku dosudivši podnositeljima zahtjeva naknadu u iznosu od 184.763 HRK s kamatom plativom od dana konačnosti odluke o izvlaštenju.
9. Grad Virovitica uložio je žalbu protiv te odluke, za koju je Virovitički ured 10. lipnja 1997. godine utvrdio da je nedopuštena jer je bila podnesena izvan zakonskoga roka.

- Međutim, 2. srpnja 1997. godine Ured je prihvatio žalbu i vratilo predmet na ponovljeni postupak. Nakon toga, dana 14. travnja 1998. godine Ministarstvo pravosuđa je preinačilo prvostupanjsku odluku, utvrdivši niži iznos naknade koju treba platiti podnositeljima zahtjeva. Obje stranke su podnijele upravne tužbe protiv te odluke.
10. Dana 13. listopada 1999. godine Upravni sud Republike Hrvatske ukinuo je odluku Ministarstva od 14. travnja 1998. godine i vratio predmet na ponovljeni postupak. Potom je 12. ožujka 2000. godine Ministarstvo ukinulo prvostupanjsku odluku od 5. svibnja 1997. godine i vratilo predmet na prvi stupanj. Utvrdilo je da iznos naknade treba izračunati u skladu sa trenutnim tržišnim cijenama izvlaštene imovine.
 11. U ponovljenom postupku Virovitički ured je pribavio mišljenje vještaka o vrijednosti imovine te je održao ročište. Dana 20. studenog 2000. godine Virovitički ured je donio novu odluku kojom je utvrdio plativu naknadu u iznosu od 197.098 HRK. Dana 12. ožujka 2001. godine Ministarstvo je ponovo ukinulo tu odluku i vratilo predmet na ponovljeni postupak, naloživši prvostupanjskom organu da pribavi dodatno mišljenje vještaka o vrijednosti imovine.
 12. U skladu s tim Virovitički je ured pribavio novo mišljenje vještaka i održao još jedno ročište. Dana 9. listopada 2001. godine donio je novu odluku, dosudivši podnositeljima zahtjeva na ime naknade 209.352 HRK. Dana 15. listopada 2002. godine Ministarstvo je ukinulo tu odluku, utvrdivši da prvostupanjski organ nije utvrdio pravilan iznos naknade.
 13. Dana 11. ožujka 2004. godine Virovitički ured je donio novu odluku dosudivši podnositeljima zahtjeva 209.107 HRK. Podnositelji zahtjeva su uložili žalbu i dana 11. studenog 2004. godine Ministarstvo je još jednom ukinulo odluku i vratilo predmet na ponovljeni postupak. Postupak je još uvijek u tijeku pred prvostupanjskim organom.
 14. U međuvremenu, dana 22. travnja 2002. godine podnositelji zahtjeva podnijeli su prijedlog za ocjenu ustavnosti određenih odredbi Zakona o izvlaštenju. Čini se da Ustavni sud Republike Hrvatske još nije donio odluku o njihovom prijedlogu.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Zakon o Ustavnom sudu

15. Članak 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske izmijenjen i dopunjen 15. ožujka 2002. godine (*Narodne novine br. 29/2002 od 22. ožujka 2002. i 49/2002 (pročišćeni tekst)*) – “Zakon o Ustavnom sudu”) glasi kako slijedi:

Članak 63

„1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela podnositelja. Rok za donošenje akta počinje teći idućeg dana od dana objave odluke Ustavnog suda u "Narodnim novinama".

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava koju je sud učinio kada o pravima i obvezama

podnositelja ili o sumnji ili optužbi zbog njegova kažnjivog djela nije odlučio u razumnom roku. Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.“

B. Praksa Ustavnoga suda

16. U predmetu br. U-III A/635/2004 od 25. studenog 2004. godine Ustavni sud je bio nadležan na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu ispitati duljinu upravnog postupka pokrenutog u srpnju 1996. godine kad je podnositelj ustavne tužbe podnio tužbu Ustavnom sudu zbog toga što Ministarstvo obrane nije donijelo odluku u njegovom predmetu. U listopadu 1998. godine Upravni sud je naložio Ministarstvu da donese odluku u roku od 30 dana. Ministarstvo je donijelo negativnu odluku u srpnju 1999. godine. Podnositelj ustavne tužbe je tada podnio drugu upravnu tužbu, pobijajući tu odluku. U rujnu 2000. godine Upravni sud je ukinuo pobijanu odluku i vratio predmet na ponovljeni postupak. Ministarstvo je ponovno donijelo negativnu odluku i dostavilo ju podnositelju ustavne tužbe u siječnju 2004. godine. Dana 18. veljače 2004. godine podnositelj ustavne tužbe podnio je treću ustavnu tužbu koju je Upravni sud odbio u lipnju 2004. godine. U međuvremenu, dana 25. veljače 2004. godine on je podnio svoju ustavnu tužbu tvrdeći da bi Ustavni su trebao, kao Europski sud za ljudska prava, uzeti u obzir ukupno trajanje upravnog postupka kad ispituje je li ili nije prekoračio razumni rok.

Slijedeći svoju prethodnu praksu (odluke br. U-III-2467/2001 od 27. veljače 2002. i U-III A/3638/2003 od 18. veljače 2004. godine) Ustavni je sud presudio da je za povredu članka 29. stavka 1. Ustava relevantna samo neaktivnost sudskih vlasti. Po mišljenju Ustavnog suda nije moguće da postupak pred upravnim vlastima traje nerazumno dugo jer zakoni koji uređuju taj postupak sadrže predmnijevu da je zahtjev odbijen ako upravni organ ne donese odluku u zakonskim rokovima (vidi stavke 25. i 26. ove presude). Ustavni sud je stoga ispitao samo duljinu postupka u dijelu između podnošenja treće tužbe podnositelja ustavne tužbe Upravnom sudu i podnošenja ustavne tužbe. Odbio je ustavnu tužbu utvrdivši da je postupak trajao samo sedam dana.

C. Zakon koji uređuje izvlaštenje

17. Zakon o eksproprijaciji iz 1957. godine (Službeni list SFRJ br. 12/1957) koji je bio savezni zakon bivše Jugoslavije, propisivao je da se ročište radi utvrđenja iznosa naknade treba održati tek nakon što je imovina već bila izvlaštena. Zakon o eksproprijaciji iz 1978. godine (Narodne novine br. 30/1978) koji je bio zakon Hrvatske kao savezne jedinice u okviru bivše Jugoslavije, sadržavao je odredbe o pravičnoj naknadi za izvlaštenu imovinu.

Zakon o izvlaštenju iz 1994. godine (Narodne novine br. .9/94, 35/94 i 114/01), donesen nakon nezavisnosti Hrvatske, propisuje da odluku o izvlaštenju treba donijeti istovremeno kad se događa stvarno izvlaštenje. Članci 8. i 33. propisuju da naknada za izvlaštenu imovinu treba biti jednaka tržišnoj vrijednosti te imovine u trenutku donošenja prvostupanjske odluke u postupku za izvlaštenje.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR 1. UZ KONVENCIJU

18. Podnositelji zahtjeva su prigovorili da je trajno propuštanje domaćih vlasti donijeti odluku o iznosu naknade za mjeru izvlaštenja koja se dogodila 1976. godine plative podnositeljima zahtjeva povrijedilo njihova vlasnička prava zajamčena člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

19. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

1. Sukladnost *ratione temporis*

20. Vlada je tvrdila da Sud nije nadležan *ratione temporis* ispitati prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na vlasništvo.

21. Vlada je tvrdila da je lišenje vlasništva bio trenutačni akt i da nije proizveo trajnu situaciju. Ukazali su da je bivše jugoslavensko zakonodavstvo bilo ono koje je dozvolilo da imovina podnositelja zahtjeva bude izvlaštena bez da im je određena ili dodijeljena naknada. Kasnije hrvatsko zakonodavstvo iz 1991. godine izmijenilo je ta pravila, ali nije moglo promijeniti situaciju podnositelja zahtjeva. U svakom slučaju, budući da su se sve te činjenice dogodile prije nego što je Hrvatska ratificirala Konvenciju, tj. prije 5. studenog 1997. godine, Sud nije nadležan *ratione temporis* postupati po ovome zahtjevu.

22. Podnositelji zahtjeva su tvrdili da je postojalo trajno miješanje u njihova vlasnička prava, jer im nikada nije isplaćena dužna naknada.

23. Sud primijećuje da se prigovor podnositelja zahtjeva ne tiče lišenja vlasništva, nego propusta da im se plati konačna naknada. Iako je istina da u ovome predmetu Sud nije ovlašten ispitivati pitanja povezana s lišenjem imovine kao takvim, budući su ta pitanja jasno izvan njegove nadležnosti *ratione temporis*, to se ne primjenjuje na odgode u procjeni i isplati konačne naknade (vidi predmet *Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others v. Portugal*, br. 29813/96 i 30229/96, stavak 43., ECHR 2000-I).

24. U ovome predmetu podnositelji zahtjeva prigovaraju zbog toga što hrvatske vlasti nisu odredile odgovarajući iznos dužne naknade, a to je bio njihov zahtjev od kada se dogodila ta konkretna mjera izvlaštenja. Stoga, utoliko koliko je prigovor podnositelja zahtjeva usmjeren protiv činjenja i propusta države u odnosu na provedbu prava na mjeru kojom se daje naknada a na koju imaju pravo prema hrvatskom pravu – pravo koje je nastavilo postojati nakon 5. studenog 1997. godine i još i danas postoji – Sud je vremenski nadležan postupati po zahtjevu (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Broniowski v. Poland* (dec.) [GC], br. 31443/96, stavci 75.-76., ECHR 2002-X).

25. Prigovor Vlade stoga treba odbiti.

2. Iscrpljenje domaćih pravnih sredstava

26. Vlada je nadalje pozvala Sud da odbije zahtjev zato što podnositelji zahtjeva nisu iscrpili domaća pravna sredstva kako se to traži na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije.

Tvrdili su da su podnositelji zahtjeva imali priliku podnijeti ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu i prigovoriti duljini postupka, ali nisu to nikada učinili.

27. Podnositelji zahtjeva osporili su djelotvornost ustavne tužbe u svom predmetu.

28. Sud ponavlja kako prema članku 35. stavku 1. Konvencije može rješavati neku stvar tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha pravila koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava je da se državama ugovornicama dade prilika spriječiti ili ispraviti povrede za koje se navodi da su ih počinile, prije nego se ti navodi podnesu njemu (vidi, između mnogih drugih izvora prava, predmet *Selmouni v. France* [GC], br. 25803/94, stavak 74., ECHR 1999-IV). Obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava podrazumijeva da se podnositelj zahtjeva treba poslužiti uobičajenim pravnim sredstvima koja su djelotvorna, dostatna i dostupna u odnosu na svoje prigovore prema Konvenciji.

29. Sud nadalje podsjeća da se od 22. ožujka 2002. godine ustavna tužba na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu smatra djelotvornim pravnim sredstvom u odnosu na duljinu postupka koji je još uvijek u tijeku u Hrvatskoj (vidi predmet *Slaviček v. Croatia* (dec.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII). Sud ne vidi nikakav razlog za odstupanje od svoje dobro utvrđene prakse u odnosu na građanski i kazneni postupak. Međutim, u svjetlu kasnije prakse Ustavnoga suda (vidi stavak 16. ove presude) on nalazi da je potrebno ispitati sudsku praksu u odnosu na upravni postupak (vidi predmete *Jeftić v. Croatia* (dec.), br. 57576/00, 3. listopada 2002., i *Barbača v. Croatia* (dec.), br. 63779/00, 18. rujna 2003.).

30. Sud primijećuje, na temelju naprijed navedene sudske prakse (vidi stavak 16. ove presude) da Ustavni sud razmatra samo duljinu postupka do koje je došlo pred domaćim sudovima, ali ne i pred upravnim vlastima. Isto tako proizlazi iz formulacije članka 63. Zakona o Ustavnom sudu da se ustavna tužba prema toj odredbi može podnijeti samo kad „nadležni sud ne odluči...u razumnom roku“.

31. U ovome predmetu postupak podnositelja zahtjeva bio je u tijeku pred sudom, i to Upravnim sudom, između travnja 1998. i listopada 1999. godine, dok je ustavna tužba na temelju članka 63. postala dostupna u hrvatskom pravnom sustavu tek 22. ožujka 2002. godine. Slijedi da nisu imali mogućnost podnijeti ustavnu tužbu s razumnim izgledima za uspjeh. Stoga Vladin prigovor u tom smislu treba odbiti.

3. Zaključak

32. Sud nadalje primijećuje da prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na odgodu određivanja iznosa naknade za izvlaštenu imovinu nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Isto tako primijećuje da nije nedopušten na bilo kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

1. Primjenjivost članka 1. Protokola br. 1.

33. Vlada je na početku tvrdila da zahtjev podnositelja zahtjeva nije bio u dovoljnoj mjeri određen da bi došao pod domašaj članka 1. Protokola br. 1. Priznali su da je pravo podnositelja zahtjeva na naknadu nesporno, međutim njena točna visina nije do danas utvrđena.

34. Sud primijećuje da podnositelj zahtjeva može tvrditi da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 samo ukoliko se pobijane odluke odnose na njegovo „vlasništvo“ u smislu te odredbe. „Vlasništvo“ može biti „postojeće vlasništvo“ ili „imovina“, uključujući potraživanja, u odnosu na koja podnositelj zahtjeva može tvrditi da ima barem „legitimno

očekivanje“ da će dobiti djelotvorno uživanje prava vlasništva. Kad je vlasnički interes po svojoj naravi zahtjev, može ga se smatrati „imovinom“ samo kad ima dovoljnu osnovu u nacionalnom pravu (vidi predmet *Kopecký v. Slovakia* [GC], br. 44912/98, stavak 52., ECHR 2004-....). Mjerodavni trenutak za utvrđenje imali podnositelj zahtjeva „vlasništvo“ je datum stupanja na snagu Protokola br. 1. u odnosu na Hrvatsku, tj. 5. studeni 1997. godine (vidi *Slivenko v. Latvia* (dec.) [GC], br. 48321/99, ECHR 2002-II (izvaci)).

35. U ovome predmetu, sve od kada je imovina podnositelja zahtjeva bila izvlaštena, oni u domaćem pravu nisu imali jasno određen zahtjev za naknadu. Na temelju Zakona o izvlaštenju iz 1994. godine, dana 5. studenog 1997. godine bilo je sigurno da podnositelji zahtjeva imaju pravo na naknadu u iznosu tržišne vrijednosti njihove imovine u trenutku donošenja odluke prvostupanjskog organa. U takvim okolnostima Sud smatra da je zahtjev podnositelja zahtjeva dovoljno određen da bi se kvalificirao kao „imovina“ u smislu članka 1. Protokola br. 1.

2. *Pridržavanje članka 1. Protokola br. 1*

36. Sud podsjeća da članak 1. Protokola br. 1 sadrži tri različita pravila: prvo pravilo utvrđeno u prvoj rečenici prvoga stavka opće je naravi i proglašava načelo mirnog uživanja vlasništva; drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici prvoga stavka odnosi se na lišavanje vlasništva i podvrgava ga određenim uvjetima; treće pravilo, navedeno u drugome stavku priznaje da, između ostalog, države ugovornice imaju pravo nadzirati upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom.

37. U ovome se predmetu miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na uživanje vlasništva odnosi na trajno neplaćanje naknade a ne na samo izvlaštenje (vidi stavak 23. ove presude). Stoga se miješanje ne može tumačiti kao lišenje vlasništva, nego potpada pod ispitivanje na temelju prve rečenice prvoga stavka članka 1. Protokola br. 1. koja općenito navodi načelo mirnog uživanja vlasništva (vidi naprijed citirani predmet *Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others*, stavak 48.).

38. Sud treba stoga utvrditi je li postignuta poštena ravnoteža između zahtjeva općega interesa zajednice i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca. U okolnostima ovoga predmeta, Sud je pozvan utvrditi je li vrijeme koje je bilo domaćim vlastima potrebno da odluče o iznosu i plate naknadu podnositeljima zahtjeva na koju imaju pravo narušilo tu ravnotežu i je li im nametnulo prekomjeren teret.

39. Vlada je tvrdila da na podnositelje zahtjeva nije stavljen nikakav prekomjeren teret budući su sa sigurnošću znali činjenice, koje domaće vlasti su nadležne i koji će kriteriji biti korišteni za izračun iznosa naknade u njihovom predmetu. Štoviše, podnositelji zahtjeva nisu pretrpjeli nikakvu stvarnu štetu jer je njihova imovina bila smještena u području izravno pogođenom ratom. Budući da su cijene nekretnina jako porasle tek u nekoliko posljednjih godina, podnositelji zahtjeva će na kraju dobiti viši iznos nego što bi dobili, na primjer, prije deset godina.

40. Podnositelji zahtjeva su tvrdili da gotovo 30 godina nisu mogli dobiti nikakvu naknadu za svoju imovinu. Isto su tako tvrdili da je danas vrijednost njihove imovine jednaka njenoj vrijednosti u trenutku kad je bila izvlaštena. Međutim, pretrpjeli su prekomjernu štetu jer nisu mogli dobiti naknadu, koju bi u međuvremenu uložili.

41. Sud ponavlja da države imaju široku slobodu procjene da utvrde što je u javnome interesu, osobito kad se radi o naknadi za nacionaliziranu ili izvlaštenu imovinu, budući da nacionalni zakonodavac ima široko pravo diskrecije u provedbi socijalnih i gospodarskih politika. Međutim, ta sloboda procjene nije neograničena i njeno vršenje podliježe preispitivanju od strane institucija Konvencije (vidi presudu u predmetu *Lithgow and Others v. the United Kingdom*, od 8. srpnja 1986., Series A br. 102, str. 50-51, stavci 121-22).

42. U ovome predmetu je prošlo 29 godina bez da je podnositeljima zahtjeva isplaćena bilo kakva naknada, od čega više od osam i pol godina spada u nadležnost Suda *ratione temporis*.

43. Vlada je tvrdila da je postupak bio vrlo složen jer su upravne vlasti bile pozvane odrediti tržišnu vrijednost imovine koja ja bila izvlaštena prije mnogo vremena. Kako su postojala jasna pravna pravila u domaćem pravu o izračunu naknade (vidi stavak 35 ove presude) Sud ne nalazi ovu tvrdnju osobito uvjerljivom, imajući na umu da je neaktivnost vlasti dovela do tako dugog protoka vremena između mjere izvlaštenja i procjene imovine.

44. Vlada je nadalje tvrdila da su domaće vlasti postupale bez nepropisnog odugovlačenja i da je bilo doneseno mnogo odluka. Podnositelji zahtjeva se nisu složili, ukazujući na mnogo neuspješnih vraćanja na ponovljeni postupak svojega predmeta prvostupanjskom organu. Sud primjećuje da su odgode u postupku bile uzrokovane uglavnom sukcesivnim vraćanjima na ponovljeni postupak. Kako se predmet radi preispitivanja vraća na ponovljeni postupak obično kao rezultat pogrešaka koje su počinile niže instance, Sud smatra da ponavljanje takvih naloga u okviru jednog sklopa postupaka pokazuje nedostatak postupovnog sustava kako je primijenjen u ovome predmetu (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Wierciszewska v. Poland*, br. 41431/98, stavak 46., 25. studeni 2003.).

45. Zaključno, Vlada nije dostavila nikakav uvjerljiv dokaz kojim bi opravdala to što domaće vlasti tako puno godina nisu odredile konačni iznos dužne naknade. Ta je činjenica dovela do miješanja u vlasnička prava podnositelja zahtjeva, što je po mišljenju Suda, na njih stavilo prekomjeran teret.

46. U svjetlu svih okolnosti, Sud smatra da je stoga došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

47. Podnositelji zahtjeva su dalje prigovorili poštenju postupka, posebice odluke od 2. srpnja 1997. godine da se dopusti zakašnjela žalba Grada Virovitice. Podnositelji zahtjeva su također prigovorili ukupnoj duljini upravnog postupka. Pozvali su se na članak 6. stavak 1. Konvencije.

A. Dopuštenost

48. Ukoliko podnositelji zahtjeva prigovaraju poštenosti postupka, Sud primjećuje da je postupak još uvijek u tijeku pred upravnim organom. Slijedi da ovaj prigovor treba odbaciti kao preuranjen na temelju članka 35., stavaka 1. i 4. Konvencije.

50. Sud primijećuje da je prigovor podnositelja zahtjeva o duljini povezan s prigovorom vlasništva koji je već ispitan u ovoj presudi te ga se isto tako treba utvrditi dopuštenim.

B. Osnovanost

50. S obzirom na svoje utvrđenje povrede prava podnositelja zahtjeva na mirno uživanje njihovoga vlasništva (vidi stavak 46. ove presude) Sud ne smatra potrebnim ispitati isti prigovor radi duljine postupka na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

51. Najzad, podnositelji zahtjeva prigovaraju zbog nedostatak djelotvornoga pravnog sredstva za dobivanje konačne odluke kojom bi im bila dosuđena naknada. Pozivaju se na članak 13. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

A. Dopuštenost

52. Sud primijećuje da je ovaj prigovor povezan s prigovorom o vlasništvu ispitanom u ovoj presudi, te se stoga na isti način treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

53. Sud podsjeća da članak 13. Konvencije jamči dostupnost na nacionalnoj razini pravnoga sredstva za ostvarenje biti prava i sloboda iz Konvencije bez obzira u kojem su obliku osigurana u domaćem pravnom poretku (vidi predmet *Kudła v. Poland* [GC], br. 30210/96, stavak 157., ECHR 2000-XI).

54. U svjetlu naprijed navedenih razmatranja glede iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava (vidi stavak 31. ove presude), Sud primijećuje kako u trenutku kad su podnijeli svoj zahtjev, podnositelji zahtjeva nisu prema domaćem pravu imali nikakvo pravno sredstvo koje bi im omogućilo dobiti odluku koja bi odredila iznos njihove naknade.

55. Stoga Sud smatra da je u ovome predmetu došlo do povrede članka 13. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

56. Članak 41. Konvencije predviđa:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

57. Podnositelji zahtjeva potražuju 458,810 eura (EUR) na ime materijalne štete i 100.000 EUR na ime nematerijalne štete. Potražuju i oko 9.600 EUR na ime troškova i izdataka.

58. Vlada je osporila te zahtjeve.

59. U okolnostima ovoga predmeta Sud smatra da pitanje primjene članka 41. nije spremno za odluku. Stoga će biti pridržano i naknadni postupak određen u svjetlu svakog sporazuma između tužene države i podnositelja zahtjeva (Pravilo 75., stavak 1. Poslovnika Suda).

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da su prigovori koji se odnose na odgodu primanja naknade, duljinu postupka i postojanje djelotvornoga pravnog sredstva dopušteni, a ostatak zahtjeva nedopušten;

2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju;

3. *presuđuje* da je nepotrebno ispitati prigovor o duljini postupka na temelju članka 6. Konvencije;

4. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 13. Konvencije;

5. *presuđuje* da pitanje primjene članka 41. nije spremno za odluku; stoga

(a) *pridržiava* to pitanje u cijelosti;

(b) *poziva* Vladu i podnositelja zahtjeva da u slijedećih šest mjeseci dostave svoja pismena očitovanja o toj stvari i, osobito, da obavijeste Sud o svakom sporazumu koji bi mogli postići;

(c) *pridržiava* pravo daljnjeg postupka i *prenosi* na predsjednika Vijeća ovlast zakazati taj postupak u slučaju potrebe.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 20. srpnja 2006. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
tajnik Odjela

Christos ROZAKIS
Predsjednik